

Nefndasvið Alþingis
b.t. Elínar Valdísar Þorsteinsdóttur
Austurstræti 8 - 10

Tilvísun vor: 98.11
Dags.: 23.04.2004

150 REYKJAVÍK

Varðar: **Þingsályktunartillaga um erlendar starfsmannaleigur, 125. mál**

Landsvirkjun þakkar erindi háttvirtrar efnahags- og viðskiptanefndar, þar sem kostur er gefinn á umsögn um ofangreinda tillögu til þingsályktunar þess efnis, að félagsmálaráðherra verið falið að undirbúa og leggja fram frumvarp til laga um starfsemi erlendra starfsmannaleigufyrirtækja (sem einnig má auðkenna með heitunum afleysingarfyrirtæki eða atvinnumiðlanir, sbr. 3. tl. 1. mgr. 2. gr. laga nr. 54/2001 um réttarstöðu starfsmanna, sem starfa tímabundið á Íslandi á vegum erlendra fyrirtækja).

Frá sjónarhóli Landsvirkjunar er það eðlilegt og í sjálfu sér virðingarvert, að starfsemi þessara fyrirtækja skuli veitt athygli af hálfu löggjafarvaldsins. Þau eru að sjálfsögðu ekki ný af nálinni, en hins vegar hafa þau rutt sér til rúms í auknum mæli í nágrannalöndum okkar austan hafsins vegna hins stórauðna hreyfanleika á vinnuafli, sem þróast hefur innan Evrópusambandsins.

Reynsla Landsvirkjunar af starfsemi fyrirtækjanna er bundin við virkjunarframkvæmdir hennar, þ.e. störf í byggingariðnaði, þar sem fyrir hefur komið, að verktakar hennar hafi útvegað sér starfskrafta með aðstoð þeirra. Af eðlilegum ástæðum hefur Landsvirkjun aldrei leitað þessa úrræðis við útvegum vinnuafls, þar sem bygging virkjana hennar hefur almennt verið falin verktökum með útboðum verkefna á samkeppnisgrundvelli, eins og raunar er til ætlast að meginstefnu samkvæmt gildandi lögum. Í verksamningum hennar hefur það ávallt verið meðal undirstöðuatríða, að útvegum mannafls til hinna ýmsu verka sé á ábyrgð og áhættu verktakanna. Sem verkkaupa er Landsvirkjun þannig nauðsynlegt að öðru jöfnu að forðast íhlutun um ráðningu og stjórnun á starfsliði verktaka sinna, þótt hún eigi að hinu leytinu tilkall til þess, að hæfni starfsmanna og fjöldi á hverjum tíma sé í samræmi við umsamdar kröfur um gæði og framvindu verkanna. Má segja almennt séð, að möguleikar Landsvirkjunar til áhrifa á það, hvaða starfsfólk veljist til byggingarframkvæmda á hennar vegum, hafi fyrst og fremst verið bundnir við möguleika á að skipta niður verkum við virkjanirnar á þá leið, að innlendir jafnt sem erlendir verktakar gætu ráðið við hin einstöku verkefni. Þeir möguleikar hafa ráðist af stærð virkjananna og almennum hagkvæmnisjónarmiðum á hverjum tíma, auk þess sem nauðsyn hefur verið að gæta þess, að virk samkeppni um verkefnið yrði fyrir hendi.

Fram til þessa hefur það heyrt til undantekninga, að starfsmenn verktaka við virkjunarframkvæmdir Landsvirkjunar hafi komið frá atvinnumiðlunarfyrirtækjum, og mun óhætt að fullyrða, að þátttaka slíkra fyrirtækja í atvinnulífi á Íslandi undanfarin ár og áratugi hafi

fremur komið til á öðrum sviðum (svo sem hjá samgöngufyrirtækjum og sjúkrahúsum), án þess að efni séu til að tíunda hér um það einstök dæmi.

Í greinargerð með þingsályktunartillögum er mjög vísað til atvika frá upphafi framkvæmda við byggingu Kárahnjúkavirkjunar á sl. sumri og hausti, þar sem erlendur verktaki var að koma upp vinnubúðum og annarri aðstöðu og hefjast handa um framkvæmdir að umfangsmiklum jarðvinnuverkefnum samkvæmt tveimur verksamningum, m.a. með aðstoð íslensks undirverktaka. Aðkoma verktakans að þessum verkum var byggð á tilboðum frá honum við alþjóðlegt útboð, sem stóðust samanburð við kostnaðaráætlun ráðgjafa Landsvirkjunar, og milli hennar og verktakans lágu fyrir skýrir verksamningar á grundvelli útboðsgagna. Í samningunum var ekki tekin sérstök afstaða til þess, fremur en venja hefur verið hjá Landsvirkjun, hvort starfsmenn hans við framkvæmdirnar yrðu allir ráðnir beint eða fyrir tilhlutan atvinnumiðlana að einhverju leyti, enda var forsendan sú eins og fyrr greinir, að starfsfólkið yrði allt í ábyrgð hans. Hins vegar voru þar skýr ákvæði um, að um ráðningarkjör og aðbúnað starfsmanna væri hann í hvívetna háður íslenskum lögum og reglum ásamt þeim kjarasamningi, sem í gildi væri um virkjunarframkvæmdir á vegum Landsvirkjunar. M.a. var honum kynnt það með skýrum hætti, hvaða reglur ættu við um lágmarkslaun við verkin samkvæmt lögum nr. 55/1980 um starfskjör launafólks og þessum kjarasamningi. Landsvirkjun telur ekki ástæðu til að fjalla hér sérstaklega um þau atvik, sem tilfærð eru í greinargerð með tillögum, eða hversu rétt sé þar frá skýrt. Hins vegar er skylt að taka fram, að það er ekki nýnæmi, að ýmsir örðugleikar komi upp hjá verktökum við byrjun framkvæmda af þessu tagi, þrátt fyrir eðlilegan undirbúning verkkaupa megin. Um Kárahnjúkavirkjun er að sjálfsögðu ljóst, að hún er víðamesta virkjun Landsvirkjunar frá því að Búrfellsvirkjun var byggð á árunum 1966-69, og raunar að henni meðtalinni. Jafnframt er aðstæðum á vinnumarkaði nú þannig háttáð, að vegna jákvæðrar efnahagsþróunar hér á landi geta verktakar ekki gengið að því vísu eins og oft áður, að íslenskt vinnuafli kunni að vera ódýrara en erlent. Hvort tveggja þetta þarf að hafa í huga við mat á nefndum atvikum, auk þess sem þannig hefur greiðst úr málum við athugan þeirra og frekari framvindu verkanna, að ætla má, að þau heyri nú sögunni til.

Þingsályktunartillagan er allrar athygli verð og eðlilegt er að Alþingi fjalli um málið, eins og áður sagði. Það er hins vegar álit Landsvirkjunar, að ekki sé sérstök þörf á sérstakri lagasetningu til að tryggja eðlilega framvindu verka við Kárahnjúkavirkjun ásamt því, að kjör og aðbúnaður starfsmanna verði með eðlilegum hætti og að allir starfsmenn njóti þeirra réttinda, sem lög og kjarasamningar standa til. Þótt aðstaða Landsvirkjunar til aðhalds gagnvart verktökum mótist óhjálpsleglega af því, sem almennt gildir um stöðu verkkaupa, hafa bæði verksamningar hennar og gildandi lög að geyma viðunandi heimildir handa henni og stjórnvöldum til að verja þessa hagsmuni, og að bregðast við því, sem úrskaiðis kann að fara, með viðeigandi ráðstöfunum.

Virðingarfyllst

Friðrik Sophusson
forstjóri